بررسی ادعای انصراف ادله شرعی از غیر انسان

شاگرد۲: بسیاری از این ادله‌ای که فرمودید از غیر انسان، انصراف دارد. یعنی ظاهراً منحصر در انسان است. دیگر نوبت به این نمی‌رسد که بگوییم ماشین و رباط هوش دارند یا ندارد. و برفرض هم اگر هوش داشته باشند ادله منصرف از غیر انسان است.

استاد: انصراف در چه جایی مانع از اطلاق دلیل می‌شود؟ آن جایی که ناشی از انس و غلبه افراد نباشد، بلکه کاشف از مراد متکلم باشد. هر انصرافی که کاشف از این است که گوینده، این منصرف الیه را قصد کرده –نه مطلق را- در چنین جایی قبول داریم. اما جایی که چنین نباشد - «مع اسهل دعوی الانصراف» ؛ مرحوم مظفر این را فرمودند؛ خُب همه جا معلوم است که وقتی یک دلیلی می‌آید، هر مطلقی یک افراد غالبی دارد و ذهن نوع مردم هم سراغ افراد غالب می‌رود - این انس به غلبه افراد که مانع اطلاق نیست.

شاگرد: مخاطب تکلیف، انسان است.

استاد: مثلاً بیعی که الآن می‌خواهد انجام شود و وکیلی که عقد بیع می‌خواند، منصرف به انسان است؟ یا منصرف به یک عمل عقلائی است که به‌نحوی انجام شود که نظم اجتماع را اداره می‌کند؟ منصرف به کدام است؟

شاگرد: برخی از مصادیق، مشکوک می‌شود ولی عرض کردم نوعاً تکالیفی که هست مخاطبش انسان است.

استاد: اگر انسان بما له اشراق من روحه، من قبول دارم. به همین دلیل است که تقسیم می‌کنم. یعنی ادله‌ای که مفاد و موضوع آن، انسان ذو روح است، آن اشراقی که از عالم دیگری برای این بدن مادی صورت می‌گیرد، قبول داریم. لذا من هم برای همین تقسیم می‌کنم. اما آیا در سراسر فقه به این صورت است؟! وقتی تعبیر می‌شود که «مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ»[1] هم در اینجا «مما ذکر اسم الله علیه» است ولی نه مسلمان است و نه کافر است و می‌دانیم کارهای هوشمندانه‌ای انجام می‌دهد، خُب چطور نمی‌توانند بسم الله بگویند؟! شما به او القاء کنید که شرط این کار تسمیه است، انجام می‌دهد و اصلاً از خصوصیات هوش این است و حتماً لازم نیست برنامه‌نویس به او بگوید. معنای هوش مصنوعی این است که الگوریتم‌ها را خودش کشف می‌کند. یعنی حتی اگر به او نگفته باشید، در رساله‌ها و در کتب فقهی جستوجو می‌کند و می‌فهمد که باید این کار را انجام بدهد و می‌دهد. یعنی خودش در جواهر و در سائر کتب فقهی جستوجو می‌کند و می‌بیند که گفته شده شرط حلیت ذبیحه، تسمیه است، لذا صوت تسمیه را تولید می‌کند و می‌گوید. با همان آگاهی‌ای که فرض گرفتیم شبکه‌های عصبی درجه‌ای از آگاهی را آورده‌اند؛ که حالا بحث می‌کنیم که می‌آورند یا نه.

[1] الانعام ۱۲۱

بازبینی #3
ایجاد شده 11 فوریه 2024 16:24:18 توسط ... .
به روزرسانی شده 5 فوریه 2025 14:25:24 توسط ... .